

Projekt Botilbud – Fremtidens boformer for mennesker med omfattende funktionsnedsættelser

Anbefalinger for god praksis og kvalitet i indsatsen på botilbud og botilbudslignende boformer

Baggrunden for projektet

I adskillige år har der nationalt været fokus på styring, økonomi og udvikling af sociale tilbud til borgere med funktionsnedsættelser. Et ønske om at holde udgifterne på området nede opleves til tider som en udfordring i forhold til at yde en tilstrækkelig faglig social indsats.

Samtidig er området præget af faglig udvikling, hvor der de seneste år er kommet tiltagende fokus på at fremme brugerinddragelse, 'sætte borgere i centrum', rehabilitering, habilitering mv.

Der er en oplevelse af, at der er stor forskel fagligt, kulturelt og ressourcemæssigt på indsatsen over for mennesker med funktionsnedsættelser i botilbud og botilbudslignende boformer. Der er forskel kommuner imellem og en forskel boformer imellem.

Målgruppen af borgere der visiteres til sociale indsatser efter serviceloven stiger, og udviklingen har de senere år været, at flere hjælpes til at bo i egen bolig, mens de borgere, der visiteres til varige botilbud med bostøtte tenderer at have større behov for indsatser, der adresserer deres - ofte sammensatte - problemstillinger.

Der er tale om borgere, hvor problemstillinger kan være sammensat af udviklingshæmning, psykiske problemstillinger, misbrug, fravær af sociale relationer, kognitive såvel som ofte også fysiske funktionsnedsættelser mv.

Det stiller krav om fokus på, hvordan den faglige udvikling af bostøtten i botilbud og botilbudslignende boformer samt helheden i indsatsen kan udvikles og nytænkes med respekt for de enkelte borgeres selvbestemmelse og selvstændighed. Nogle kommunale botilbud og botilbudslignende boformer har gjort gode erfaringer, som andre botilbud kan lære af.

På den baggrund er der behov for ny og kvalificeret inspiration til fremtidens boformer for mennesker med omfattende funktionsnedsættelser – ved etablering af nye boformer, når eksisterende tilbud omlægges betydeligt og til at løfte kvaliteten i eksisterende boformer.

Projektets formål, mål og succeskriterier

Projektet sætter fokus på forudsætninger for at levere kvalitet i indsatsen i botilbud og botilbudslignende boformer til borgere med omfattende og varige funktionsnedsættelser. Hvor kvalitet er forstået som faglig udvikling i indsatsen, der tager afsæt i borgernes ressourcer, ønsker og behov i samspil med fysiske rammer, arbejdsmiljø mv. inden for de eksisterende kommunale og lovgivningsmæssige rammer. Målet er på baggrund af best practice, forskning på området samt visionær inspiration udefra at udarbejde anbefalinger til, hvordan den faglige udvikling, målopfyldelse og trivsel for medarbejdere og beboere kan styrkes og nytænkes.

Anbefalingerne skal have fokus på, hvilke forudsætninger der skal til for at levere høj faglig kvalitet og værdi i indsatsen, der sætter borgeren i centrum for indsatsen samt anvisninger til, hvordan det opnås. Projektet kan med fordel inddrage den kvalitetsmodel, der anvendes i socialtilsynene, og skal inddrage nye lovende tendenser nationalt og internationalt på området.

Projektets formål:

Projektets formål er at udarbejde anbefalinger for, hvordan bostøtten i varige botilbud og botilbudslignende boformer efter servicelovens § 107/108 og almenboligloven kan udvikles og nytænkes på en række parametre med særligt fokus på at styrke borgerens selvstændighed og selvbestemmelse. Herunder inddrages fokus på botilbuddets fysiske rammer, arbejdsmiljø, sociale relationer o.lign.

Projektets mål:

- ┆ Der udarbejdes anbefalinger for udvikling og nytænkning af indsatsen i botilbud til mennesker med omfattende og varige funktionsnedsættelser, som kan anvendes indenfor de eksisterende økonomiske rammer
- ┆ Anbefalingerne afprøves enten helt eller delvist i ca. 10 udvalgte botilbud og botilbudslignende boformer
- ┆ Der gennemføres en række formidlingstiltag med henblik på at synliggøre og sprede anbefalingerne.

Projektet har følgende succeskriterier:

- ┆ De deltagende kommuner, medarbejdere og borgere skal vurdere, at læringsmaterialet bidrager med inspiration til reelt at sætte borgeren i centrum for indsatsen.
- ┆ Medarbejdere og ledere på udvalgte botilbud og botilbudslignede boformer skal finde læringsmaterialet relevant og anvendeligt for udviklingen af den faglige praksis, herunder fx med fokus på faglig refleksion, pædagogiske strategier på tilbuds- og borgerniveau, fokus på borgeres samlede udfordringer og ressourcer, konfliktforebyggelse mv.
- ┆ Kommunale social- og handicapforvaltninger skal finde læringsmaterialet relevant og anvendeligt i forhold til at understøtte den faglige praksis på botilbud og botilbudslignende boformer.

Projektets målgrupper og deltagergrupper

Målgruppen for projektet er

- ┆ Borgere med omfattende og varige funktionsnedsættelser på botilbud og i botilbudslignende boformer.
- ┆ Medarbejdere og ledelse i socialpædagogiske botilbud og botilbudslignende boformer for borgere med omfattende og varige funktionsnedsættelser.
- ┆ Kommunale social- og handicapforvaltninger.

Primære deltagergrupper er ovenstående målgrupper inden for kommunale botilbud og botilbudslignende boformer til borgere med omfattende og varige funktionsnedsættelser med behov for socialpædagogisk støtte.

Samarbejde og perspektiver

Anbefalingerne foreslås udarbejdet i et partnerskab mellem kommuner, medarbejdere/ledere og borgere. Materialet foreslås udarbejdet i en proces, hvor der er ligeligt fokus på udvikling, afprøvning og formidling.

Projektets fremgangsmåde - udvikling, afprøvning, evaluering og formidling

Projektet igangsættes med et forberedende arbejde, der danner grundlag for udarbejdelse af udkast til anbefalinger. Der findes andre aktuelle projekter på botilbudsområdet fx Socialstyrelsens projekt om afprøvning af den socialpædagogiske metode KRAP på botilbud for mennesker med udviklingshæmning: <http://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/handicap/indsatser-pa-botilbud> og Institut for Menneskerettigheders analyse af institutionalisering, der på baggrund af en juridisk analyse gennemfører en analyse af praksis. Nærværende projekt inddrager relevante perspektiver fra øvrige aktuelle projekter, men adskiller sig ved at se på koblingen mellem borger-, medarbejder- og kommunalt perspektiv samt koblingen mellem fysiske rammer, faglig indsats, borgerperspektiv, arbejdsmiljø, lovgivningsmæssige og strukturelle rammer samt øvrige parametre, der får indflydelse på borgerens oplevelse af kvalitet i indsatsen.

I den forberedende fase gennemføres:

- ┆ Et litteraturstudie vedrørende botilbud og botilbudslignende boformer for mennesker med omfattende og varige funktionsnedsættelser, herunder internationale erfaringer, således at der kortlægges relevant viden om udviklingsarbejde i botilbud.
- ┆ Udpegning af best practice-eksempler på botilbud og botilbudslignende boformer, som andre kan lære af. Best Practice eksemplerne udvælges i samarbejde med socialtilsynene ud fra botilbud og botilbudslignende boformer, der af socialtilsynene er vurderet særligt gode.
- ┆ En kvalitativ interviewrunde blandt en række kommuner, botilbudsmedarbejdere og borgere / pårørende om faglig udvikling og forudsætninger for faglig udvikling i botilbud på en række parametre
- ┆ Deltagerobservationer i udvalgte botilbud nationalt og eventuelt internationalt, med henblik på at beskrive best practice og udlede læring, der kan overføres til andre botilbud.

Det fire elementer: Litteraturstudie, Best Practice eksempler, interviews samt deltagerobservationer danner grundlag for udarbejdelse af udkast til anbefalinger. Anbefalingerne kvalificeres derefter på baggrund af en afprøvning i en række udvalgte boformer af forskellig karakter. Der foretages løbende en evaluering af brugbarheden, hvorved materialet vurderes, redigeres og forenkles.

Litteraturstudiet foreslås gennemført af en forskningsinstitution med inddragelse af aftaleparterne.

Anbefalingerne foreslås ligeledes udarbejdet af ekstern part fx SUS (evt. Sociale opfindelser), Actant, Antropologerne, Designskolen Kolding el.lign. evt. i et partnerskab. Den eksterne part står ligeledes for afprøvning i praksis. Det er vigtigt, at den eksterne aktør har et vist kendskab til botilbudsområdet. Samtidig er det vigtigt, at den eksterne aktør er i stand til og åben for at tænke visionært og ambitiøst i forhold til at komme frem til anbefalinger for 'Fremtidens boformer for mennesker med omfattende funktionsnedsættelser'.

Partsorganisationer indgår i et tæt samarbejde om udvikling af anbefalingerne. I forbindelse med afprøvningen nedsættes et ekspertpanel af botilbudsledere, forskere m.fl., der rådgiver såvel de botilbud, der foretager afprøvningen, som parterne ifm. udvikling af anbefalingerne.

Som en væsentlig del af projektet udarbejdes en kommunikationsstrategi og -indsats, hvor der sikres en national spredning af anbefalinger. Kommunikationsstrategien udarbejdes af ekstern part i samarbejde

med aftaleparterne. Socialpædagogernes kredse kan med fordel indtænkes, udvalgte deltagende medarbejdere/boformer kan med fordel anvendes som kommunale ambassadører, såvel som der kan afholdes workshops, udarbejdes film mv.

Kommunikationsindsatsen gennemføres dels af ekstern part dels af aftaleparterne. Projektevaluering gennemføres af aftaleparterne evt. med bistand fra eksternt part.

Det er vurderingen, at rammen for projektet er 2½ år, efter en kortere opstartsfasen, hvor det første år går med projektudvikling og udarbejdelse af udkast til anbefalinger, og det andet år går med afprøvning og tilpasning af materialet, kommunikationsindsats samt Projektevaluering.

Projektets varighed (tidsplan)

Anbefalinger udarbejdes under en grundig proces med seks faser.

Fase 1 Opstartsfasen: september- december 2016

Præcisering af projektbeskrivelse og budget herunder tilpasning i forhold til øvrige aktuelle projekter på botilbudsområdet. Dialog med mulige eksterne konsulenter. Godkendelse af projektbeskrivelse i Fremfærd Borgere med særlige behov. Udarbejdelse af kommunikationsstrategi og påbegyndelse af kommunikationsindsats.

Fase 2 Projektgennemførelse: januar – april 2017

Litteraturstudie af relevant national og international forskning samt praksisundersøgelser. Gennemføres af ekstern konsulent. Forventet ekstern forsker. Indgåelse af endelig aftale med eksterne konsulenter på fase 3-5 og dele af fase 6.

Fase 3 Projektgennemførelse: maj - september 2017

Udvælgelse af primært nationale best practice-eksempler samt evt. internationale eksempler. Best practice case-besøg og beskrivelser. Gennemføres af ekstern konsulent.

Fase 4 Projektgennemførelse: oktober 2017 – januar 2018

Udvikling af anbefalinger på baggrund af fase 2 og 3. Gennemføres af samme eksterne konsulent som fase 3.

Fase 5 Projektgennemførelse: februar 2018 – januar 2019

Afprøvning af anbefalinger i ca. 10 botilbud i forskellige kommuner. Gennemføres af samme eksterne konsulent som fase 3 og 4.

Fase 6 Formidling og evaluering: februar - maj 2019

Ud over løbende formidling gennemføres en række afsluttende formidlingsaktiviteter i regi af SL, KL evt. med ekstern bistand.

Evalueringen gennemføres af projektledelsen ud fra en konkretisering af succeskriterierne, evt. med ekstern bistand.

Projektledelsen følger projektet løbende og deltager i projektets faser efter behov.

Projektets evaluering

Der gennemføres en almindelig partsevaluering, evt. med inddragelse af ekstern konsulent.

Styring og organisering af projektet

Projektet ledes af en projektledelse, der består af Linda Kilskou Bendix udpeget af Socialpædagogerne og Rigmor Lond udpeget af KL. Derudover inddrages andre medarbejdere fra organisationerne efter behov.

Der nedsættes en referencegruppe, der består af repræsentanter fra ekspertområdet, brugerorganisationer, kommunale forvaltninger samt øvrige medarbejderorganisationer. Referencegruppens opgave er at styrke projektledelsens faglige beslutninger, kvalificere vidensindsamlingen, udarbejdelse af anbefalinger samt formidlingsstrategien mv. Referencegruppen mødes ca. to gange årligt.